

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

DIGI-EMB - Digitalizare pentru creșterea nivelului transparenței eticii și integrității activităților de management electoral și finanțare a partidelor politice și a campaniilor electorale

**A.10. Workshop/atelier regional
privind conduita recomandată pentru diminuarea riscurilor de corupție în
procesele electorale și
păstrarea unui climat de etică, integritate și transparență**

SUPORT DE CURS

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014 - 2020

www.poca.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

CUPRINS

1.	INTRODUCERE	3
2.	DESPRE AUTORITATEA ELECTORALĂ PERMANENTĂ	3
3.	DESPRE PROIECT	3
4.	PREZENTAREA CONTEXTULUI ELECTORAL.....	4
4.1.	Instituții implicate în organizarea și desfășurarea alegerilor	4
4.2.	Sistemul electoral	4
4.3.	Evidența alegătorilor.....	5
4.3.1.	Registrul electoral	5
4.3.2.	Listele electorale.....	5
4.3.3.	Structura organismelor electorale.....	5
5.	CONDUITA RECOMANDATĂ (PREVENTIVĂ) PENTRU PĂSTRAREA UNUI CLIMAT DE ETICĂ, INTEGRITATE ȘI TRANSPARENȚĂ ÎN PROCESELE ELECTORALE	6
5.1.	Standarde și principii generale în materie de etică, integritate și transparență în procese electorale	6
5.2.	Reglementări comunitare și naționale.....	6
5.3.	Regimul incompatibilităților și al conflictelor de interese	7
6.	CONDUITA RECOMANDATĂ PENTRU DIMINUAREA (COMBATEREA) RISCURILOR DE CORUPȚIE ÎN PROCESELE ELECTORALE	7
6.1.	Etica	7
6.2.	Transparența	10
6.3.	Integritatea.....	11
6.3.1.	Corupția: fapte, cauze, efecte.....	11
6.3.2.	Incompatibilități.....	12
6.4.	Reguli de conduită și proceduri de urmat.....	12
7.	BUNE PRACTICI.....	13
7.1.	Utilizarea standardelor electorale internaționale - Manualul Consiliului Europei pentru organizațiile civile.....	13
7.2.	Codul bunelor practici în materie electorală - Comisia Europeană pentru democrație prin drept (Comisia de la Veneția).....	13
7.3.	Bune practici în organizarea și desfășurarea proceselor electorale	14
8.	PRINCIPII ORIZONTALE	14
8.1.	Dezvoltarea durabilă	14
8.1.	Egalitatea de șanse și tratament	14
8.1.1.	Acces la funcțiile publice fără discriminare în funcție de gen	14
8.1.2.	Acces la procesul electoral pentru toate categoriile de alegători, inclusiv cei cu dizabilități	15

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

1. INTRODUCERE

Transparența, etica și integritatea sunt principii de bază ale funcționării administrației electorale și ale finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale.

Asigurarea integrității reprezintă o obligație asumată de România în cadrul convențiilor și tratatelor internaționale. Corupția reprezintă un fenomen grav ce pune în pericol stabilitatea și securitatea societății, subminează valorile moralității și ale democrației, periclitizează dezvoltarea economică, socială și politică. Ca stat membru al Uniunii Europene, România trebuie să respecte legislația comunitară, în acord cu principiile și valorile fondatoare ale Uniunii Europene.

2. DESPRE AUTORITATEA ELECTORALĂ PERMANENTĂ

Autoritatea Electorală Permanentă a luat ființă la data de 29 octombrie 2003, când a avut loc revizuirea Constituției României din 1991, prin care, la art. 73 alin. (3) lit. a), a fost introdusă Autoritatea Electorală Permanentă ca instituție nouă. Aceasta a fost înființată cu scopul de a crește calitatea procesului electoral.

Autoritatea Electorală Permanentă își propune creșterea transparenței, eticii, integrității și anticorupției în procesele electorale prin implementarea unor măsuri de prevenire a corupției, prin aplicarea mecanismelor, procedurilor și normelor de etică și integritate, precum și prin îmbunătățirea cunoștințelor și competențelor în ceea ce privește prevenirea corupției. Astfel, în vederea îmbunătățirii cunoștințelor personalului implicat în organizarea și desfășurarea alegerilor cu privire la aspectele de transparență, etică și integritate în activitățile de management electoral și de finanțare a partidelor politice și a campaniilor electorale, a demarat, la 25 ianuarie 2023, **Proiectul DIGI-EMB: Digitalizare pentru creșterea nivelului transparenței, eticii și integrității activităților de management electoral și finanțare a partidelor politice și a campaniilor electorale.**

3. DESPRE PROIECT

Proiectul DIGI-EMB - Digitalizare pentru creșterea nivelului transparenței eticii și integrității activităților de management electoral și finanțare a partidelor politice și a campaniilor electorale, cod SIPOCA/MYSMIS 1270/157961 contribuie la atingerea Obiectivului specific POCA 2.2. *Creșterea transparenței, eticii și integrității în cadrul autorităților și instituțiilor publice* și la atingerea Obiectivului specific POCA 4.6. *Creșterea transparenței publicității politice și a integrității finanțării partidelor politice, precum și a integrității alegerilor și referendumurilor* din Strategia Națională Anticorupție 2021-2025.

Prin măsurile ce vizează creșterea integrității organizaționale și diminuarea riscurilor de corupție în procesele electorale, proiectul DIGI-EMB vine ca o continuare firească a angajamentelor asumate prin Strategia Națională Anticorupție 2021-2025 și transpuse în Planul de integritate al Autorității Electorale Permanente pentru perioada 2021-2025.

Strategia Națională Anticorupție 2021-2025 a fost elaborată în urma unui amplu proces de consultare cu sectorul public, cu societatea civilă și cu mediul de afaceri din România realizând o radiografie a manifestării fenomenului corupției la nivel național, și, corelativ, a capacității naționale de răspuns și prezintă o viziune integrată, armonizată inter-instituțional cu privire la misiunea și obiectivele necesar a fi asumate de principalele instituții publice.

Beneficiarul proiectului este Autoritatea Electorală Permanentă, instituție administrativă autonomă cu personalitate juridică și cu competență generală în materie electorală, care are misiunea de a asigura organizarea și desfășurarea alegerilor și a referendumurilor, precum și finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, cu respectarea Constituției, a legii și a standardelor internaționale și europene în materie. Autoritatea Electorală Permanentă își desfășoară activitatea cu respectarea principiilor

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

independenței, imparțialității, legalității, transparenței, eficienței, profesionalismului, responsabilității, sustenabilității, predictibilității și legitimității.

Obiectivul general al proiectului îl reprezintă creșterea transparenței, eticii și integrității în cadrul Autorității Electorale Permanente, dar și în cadrul partidelor politice din România, prin implementarea unor măsuri de prevenire a corupției, prin aplicarea mecanismelor, procedurilor și normelor de etică și integritate, precum și prin îmbunătățirea cunoștințelor și competențelor în ceea ce privește prevenirea corupției.

Perioada de implementare a proiectului este 25 ianuarie 2023 - 31 decembrie 2023.

Valoarea totală a proiectului este de 10,022,890.41 lei, din care cheltuieli eligibile 9,576,729.67 lei (valoarea nerambursabilă este de 8,042,907.64 lei, iar contribuția proprie a Beneficiarului este de 1,533,822.03 lei) și cheltuieli neeligibile 446,160.74 lei.

Una dintre activitățile principale ale proiectului este **Activitatea A.10.** care constă în organizare a 8 workshopuri regionale pentru grupuri a câte 100 de participanți care au calitatea de angajați ai autorităților și instituțiilor publice care duc la îndeplinire atribuții specifice domeniului electoral.

Scopul organizării acestor workshopuri regionale este de a îmbunătăți cunoștințele participanților în domeniul electoral și în domeniul integrității electorale, tematica instruirilor fiind dezvoltată în baza unui îndrumar/ghid dezvoltat în cadrul Activității A.8., precum și de a crea contextul pentru inițierea dialogului interinstituțional specific organizării proceselor electorale din anul 2024.

4. PREZENTAREA CONTEXTULUI ELECTORAL

4.1. Instituții implicate în organizarea și desfășurarea alegerilor

Alături de Autoritatea Electorală Permanentă, în desfășurarea alegerilor, sunt implicate mai multe instituții care au un rol important în crearea unui climat de încredere și siguranță în rândul alegătorilor cu privire la procesul electoral. Alături de Ministerul Afacerilor Interne, Instituțiile Prefectului, Ministerul Afacerilor Externe, Serviciul de Telecomunicații Speciale și Institutul Național de Statistică mai sunt implicate și alte autorități și organisme, în conformitate cu legislația aplicabilă.

Având în vedere numărul mare de instituții implicate în organizarea și desfășurarea alegerilor este necesar a fi însoțită o conduită preventivă pentru păstrarea unui climat de etică, integritate și transparență în procesele electorale, acest aspect contribuind la consolidarea înțelegerii de către angajații din cadrul autorităților administrației publice centrale și locale cu atribuții de management electoral a conduitei pe care trebuie să o aibă, în acord cu prevederile Strategiei Naționale Anticorupție și cu normele morale și comportamentale acceptate.

4.2. Sistemul electoral

În România, alegerile sunt organizate și se desfășoară cu respectarea următoarelor principii: principiul universalității, principiul libertății, principiul egalității, principiul corectitudinii, principiul periodicității, principiul pluralismului, principiul stabilității dreptului electoral.

Totodată, menționăm faptul că se organizează patru tipuri de alegeri: alegeri locale care au loc la fiecare 4 ani, alegeri parlamentare care au loc la fiecare 4 ani, alegeri europarlamentare care au loc la fiecare 5 ani, alegeri prezidențiale care au loc la fiecare 5 ani.

Principalele acte normative care reglementează sistemul electoral românesc sunt următoarele:

- **Legea nr. 208/2015** privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente, cu modificările și completările ulterioare;
- **Legea nr. 370/2004** pentru alegerea Președintelui României, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

UNIUNEA EUROPEANĂ

- **Legea nr. 115/2015** pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali;
- **Legea nr. 33/2007** privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- **Legea nr. 288/2015** privind votul prin corespondență, precum și modificarea și completarea Legii nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente;
- **Legea nr. 3/2000** privind organizarea și desfășurarea referendumului;
- **Legea nr. 334/2006** privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale.

4.3. Evidența alegătorilor

4.3.1. Registrul electoral

Instrumentul care stă la baza operațiunilor de evidență a electoratului și arondarea acestuia la secțiile de votare în România este Registrul electoral. Acesta se bazează pe un sistem informatic național de înregistrare și actualizare a datelor de identificare ale cetățenilor români cu drept de vot și a informațiilor privind arondarea acestora pe secții de votare. Registrul electoral este administrat de Autoritatea Electorală Permanentă, iar cei care au competența de a opera în acest sistem sunt responsabilii de la nivelul tuturor primăriilor, precum și compartimentele cu atribuții din cadrul AEP.

Acesta conține toți cetățenii români care au împlinit 18 ani și au drept de vot.

Evidența alegătorilor din Registrul electoral este actualizată permanent prin adăugarea alegătorilor care au împlinit 18 ani, care au dobândit cetățenia română și cărora le-a încetat suspendarea exercitării drepturilor electorale sau prin radierea alegătorilor care au decedat, și-au pierdut cetățenia română, cărora le-a fost interzisă exercitarea drepturilor electorale, care au fost puși sub interdicție de către o instanță judecătorească.

Registrul electoral este structurat pe județe, municipii, orașe, comune, pentru cetățenii români cu domiciliul sau reședința în țară, iar pentru cei cu domiciliul sau reședința în străinătate, pe state și localități.

Cetățeanul cu drept de vot are posibilitatea să verifice online la adresa www.registrulelectoral.ro dacă este înscris în baza de date și la ce secție de votare poate să-și exercite opțiunea de vot la data alegerilor.

4.3.2. Listele electorale

Lista electorală este un document autentic care atestă posibilitatea exercitării dreptului de vot la scrutinul pentru care a fost întocmită și care cuprinde alegătorii arondați unei secții de votare. Listele electorale cuprind cetățenii cu drept de vot înscrși în Registrul electoral.

4.3.3. Structura organismelor electorale

În perioada organizării alegerilor se formează Biroul Electoral Central, birouri electorale de circumscripție la nivel județean, al municipiului București, oficii electorale ale sectoarelor (în cazul municipiului București), după caz birouri electorale de circumscripție locală și un birou electoral de circumscripție pentru cetățenii români cu domiciliul sau reședința în afara țării (pentru alegerile europarlamentare, parlamentare și prezidențiale), precum și birouri electorale ale secțiilor de votare.

Birourile electorale ale secțiilor de votare din România sunt alcătuite dintr-un președinte, un locțiitor al acestuia și reprezentanți ai partidelor politice, organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, alianțelor politice sau electorale dintre acestea care participă la alegeri.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

5. CONDUITA RECOMANDATĂ (PREVENTIVĂ) PENTRU PĂSTRAREA UNUI CLIMAT DE ETICĂ, INTEGRITATE ȘI TRANSPARENTĂ ÎN PROCESELE ELECTORALE

5.1. Standarde și principii generale în materie de etică, integritate și transparență în procesele electorale

Principiile care trebuie să guverneze conduita profesională în procesele electorale sunt: supremația Constituției și a legii, prioritatea interesului public, asigurarea egalității de tratament în fața autorităților și instituțiilor publice, imparțialitatea și nediscriminarea, integritatea morală, profesionalismul, independența operațională, libertatea gândirii și a exprimării, nediscriminarea, deschiderea și transparența, confidențialitatea, responsabilitatea și răspunderea.

Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept a elaborat în anul 2015 un set de linii directoare comune privind prevenirea și combaterea utilizării abuzive a resurselor administrative în cursul proceselor electorale, acestea având rolul de a susține legiuitorii și autoritățile naționale în efectuarea procesului legislativ astfel încât să se prevină și să se combată utilizarea abuzivă a resurselor administrative. Principiile amintite în document sunt: statul de drept, libertatea de exprimare, de a-și forma o opinie și de informare, imparțialitatea, neutralitatea, transparența, egalitatea de șanse.

5.2. Reglementări comunitare și naționale

Legislația comunitară și națională cu privire la conduita etică, integritatea și transparența la nivelul administrației publice este vastă, fiind reglementate normele de conduită profesională, cât și reglementări cu privire la combaterea actelor de corupție. Dintre acestea amintim:

- **Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;**
- **Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției**, care, pe lângă prevederi consistente despre politici și practici de prevenire, organisme cu rol de prevenire a corupției, de stabilire a unui sistem de achiziții publice urmând principiile de transparență, concurență și tratament egal, include și alte măsuri de prevenire și combatere a corupției;
- **Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție**, cu modificările și completările ulterioare;
- **Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției**, cu modificările și completările ulterioare;
- **Ordonanța de Urgență 57/2019 privind Codul Administrativ**, cu modificările și completările ulterioare;
- **Legea nr. 7/2006 (privind statutul funcționarului public parlamentar)**, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care reglementează statutul funcționarului public parlamentar;
- **Legea nr. 176/2010 privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice**, cu modificările și completările ulterioare;
- **Hotărâre nr. 1.269/2021 privind aprobarea Strategiei naționale anticorupție 2021-2025 și a documentelor aferente acesteia**, care stabilește seturile de indicatori de performanță, riscurile asociate obiectivelor și măsurilor stabilite în strategie, a inventarului măsurilor de transparență instituțională și de prevenire a corupției, a indicatorilor de evaluare și a standardelor de informare și de publicare a informațiilor de interes public și tratează în mod specific *creșterea transparenței publicității politice și a integrității finanțării partidelor politice, precum și a integrității alegerilor și referendumurilor (a se vedea Obiectiv specific nr. 4.6. din Strategia națională anticorupție 2021-2025)*.
- **Strategia în domeniul funcției publice pentru perioada 2022-2027** (elaborată de către Agenția Națională a Funcționarilor Publici pentru a continua procesul de reformă în domeniul funcției publice și a finaliza angajamentele de reformă anterioare (din *Strategia pentru*

UNIUNEA EUROPEANĂ

consolidarea administrației publice 2014-2020 și Strategia privind dezvoltarea funcției publice 2016-2020), respectiv Obiectivul specific 5 „Promovarea eticii, integrității, transparenței și prevenirea corupției”.

- **Codul Penal**, cu modificările și completările ulterioare.

5.3. Regimul incompatibilităților și al conflictelor de interese

Prin **conflict de interese** se înțelege situația în care persoana ce exercită o demnitate publică sau o funcție publică are un interes personal de natură patrimonială, care ar putea influența îndeplinirea cu obiectivitate a atribuțiilor care îi revin potrivit Constituției și altor acte normative.

Principiile care stau la baza prevenirii conflictului de interese în exercitarea demnităților publice și funcțiilor publice sunt: imparțialitatea, integritatea, transparența deciziei și supremația interesului public.

În vederea respectării prevederilor legii privind incompatibilitățile și conflictele de interese, Agenția Națională de Integritate este instituția căreia îi revine sarcina legală de evaluare a prezumtivelor situații de incompatibilitate și conflicte de interese.

Ținând cont de definiția conflictului de interese, este util de reținut că, în momentul depunerii oricărei propuneri de candidatură, aceasta va fi însoțită și de declarația de avere și declarația de interese a candidatului¹.

În ceea ce privește componența birourilor electorale, legea prevede că acestea sunt alcătuite numai din cetățeni cu drept de vot, iar candidații în alegeri, soțul/soția, rudele și afiniile acestora până la gradul al doilea inclusiv nu pot fi membri ai birourilor electorale².

Prin derogarea de la prevederile legale, persoanele care ocupă funcții publice pot face parte din birourile electorale³.

6. CONDUITA RECOMANDATĂ PENTRU DIMINUAREA (COMBATEREA) RISCURILOR DE CORUPȚIE ÎN PROCESELE ELECTORALE

6.1. Etica

O analiză din punct de vedere etimologic ne arată că noțiunea de etică își are rădăcina în limba greacă - *ethos*. În strânsă legătură de sens cu etica există și noțiunea de morală, originară din limba latină - *mores*. Atfel, etica este definită drept o știință a comportamentului și a moravurilor, fiind în același timp un ansamblu de principii care guvernează problemele concrete ale societății. Nu departe de acest înțeles, morală este considerată drept totalitatea prescripțiilor concrete adoptate de indivizi sau grupuri pentru a reglementa traiul în societate⁴.

Etica în procesele electorale

Procesele electorale sunt etice în măsura în care organizarea și desfășurarea acestora determină alegătorii să aibă încredere în corectitudinea efectuării operațiunilor electorale, a organizării și finanțării campaniei electorale, precum și a rezultatelor votării. În România, datorită **Sistemului Informatic de Monitorizare a Prezenței la Vot și Prevenire a Votului Ilegal (SIMPV)**, riscurile de fraudare a alegerilor prin votarea multiplă sau ilegală au fost eliminate. Astfel, în toate secțiile de votare, alegătorii români își pot exprima votul într-un climat sigur din punct de vedere al măsurilor de combatere a riscurilor de fraudă electorală.

¹ art. 52 alin. (11) din Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente

² În conformitate cu art. 7 alin. (2) din Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente

³ Art. 7 alin (4) din Legea nr. 208/2015, cu modificările și completările ulterioare

⁴ Mihaela MIROIU, Gabriela BLEBEA NICOLAE, Introducere în etica profesională, Editura TREI, 2001

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

SIMPV are rolul de a **verifica identitatea persoanei**, de a **preveni votul multiplu** și de a **transmite rezultatele din secțiile de votare** către nivelul ierarhic superior, contribuind la asigurarea integrității procesului electoral, având următoarele funcționalități principale:

- facilitează verificarea îndeplinirii condițiilor prevăzute de lege pentru exercitarea dreptului de vot;
- semnalează tentativele de vot ilegal;
- semnalează cazurile în care este posibil ca actele de identitate ale alegătorilor să se afle în afara perioadei de valabilitate;
- Semnalează cazurile în care persoanele care se prezintă la vot nu au drept de vot sau figurează cu interdicții de exercitare a dreptului de vot;
- semnalează cazurile în care alegătorii care se prezintă la vot figurează că au mai votat;
- facilitează exercitarea dreptului de vot;
- asigură unicitatea înscrierii în listele electorale;
- adună date statistice privind prezența alegătorilor la vot;
- asigură înregistrarea audiovideo neîntreruptă a operațiunilor efectuate de către membrii birourilor electorale ale secțiilor de votare pentru numărarea voturilor.

SIMPV se constituie pe baza datelor din următoarele evidențe (1) listele electorale permanente din țară, listele electorale permanente din străinătate, listele electorale permanente pentru votul prin corespondență, listele electorale speciale și/sau listele electorale complementare, după caz (2) Registrului secțiilor de votare; (3) lista persoanelor cărora li s-a interzis exercitarea dreptului de vot și lista persoanelor puse sub interdicție judecătorească.

Selectarea operatorilor de calculator ai birourilor electorale ale secțiilor de votare se realizează pe baza examinării practice a acestora de către Serviciul de Telecomunicații Speciale, cu sprijinul Autorității Electorale Permanente.

Fiecare alegător va prezenta actul de identitate operatorului de calculator al biroului electoral al secției de votare, care va înscrie codul numeric personal al acestuia în Sistemul informatic de monitorizare a prezenței la vot și de prevenire a votului ilegal (SIMPV). Sistemul informatic de monitorizare a prezenței la vot și de prevenire a votului ilegal semnalează dacă persoana care s-a prezentat la vot:

- a împlinit vârsta de 18 ani până în ziua votării inclusiv;
- și-a pierdut drepturile electorale;
- și-a mai exercitat dreptul de vot la același scrutin;
- este arondată la altă secție de votare;
- este omisă din lista electorală permanentă și
- are domiciliul în raza teritorială a secției de votare.

Operatorul de calculator semnalează președintelui biroului electoral al secției de votare situațiile identificate. Deciziile le ia doar președintele biroului electoral al secției de votare la atenționarea operatorului.

Disfuncționalitatea SIMPV nu determină suspendarea sau întreruperea votării.

Pe perioada disfuncționalității SIMPV, în cazul în care terminalul informatic este funcțional la secțiile de votare, alegătorii prezintă actele de identitate operatorului de calculator, care validează în aplicația informatică pentru verificarea dreptului de vot, în modul offline, codurile numerice personale ale alegătorilor care se prezintă la vot.

În cazul în care terminalul informatic nu este funcțional la secțiile de votare se utilizează listele electorale pe suport hârtie. Pe durata disfuncționalității SIMPV, alegătorii care se prezintă la vot sunt înscriși și în formularul în care se consemnează codurile numerice personale ale alegătorilor care se prezintă la vot pe durata disfuncționalității sistemului informatic.

De asemenea, în scopul încurajării respectării, atât de către candidați, cât și de către alegători, a climatului de etică în domeniul alegerilor, pe durata întregii campanii electorale, legislația în vigoare interzice folosirea mesajelor sau sloganurilor cu caracter discriminatoriu ori a mesajelor de incitare la ură și intoleranță. În sensul Legii nr. 208/2015, prin discurs care instigă la ură și la discriminare se înțelege atât discursul, cât și mesajele de propagandă

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferență!

electorală care incită, promovează ori justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul, alte forme de ură bazate pe intoleranță sau orice altă formă de discriminare⁵.

Etica exercitării dreptului de vot

Cetățenii români au dreptul de a vota și de a fi aleși, indiferent de rasă, sex, naționalitate, origine etnică, limbă vorbită, religie, opinie politică, avere sau origine socială, conform Constituției și legislației în vigoare⁶. Universalitatea dreptului de vot implică și anumite măsuri pentru asigurarea accesului la vot a anumitor categorii sociale, respectiv a persoanelor cu dizabilități sau a persoanelor nedepasabile.

Pentru cetățenii cu drept de vot din circumscripția electorală respectivă care nu se pot deplasa la sediul secției de votare din cauză de boală sau invaliditate, președintele biroului electoral al secției de votare poate aproba, la cererea scrisă a acestora, însoțită de copii ale actelor din care rezultă starea de sănătate ori de invaliditate, înregistrată la cea mai apropiată secție de votare de locul în care se află în ziua votării, ca o echipă formată din cel puțin doi membri ai biroului electoral să se deplaseze cu o urnă specială și cu materialul necesar votării - ștampilă cu mențiunea "VOTAT" și buletine de vot - la locul unde se află alegătorul, pentru a se efectua votarea⁷.

De asemenea, conform Legii nr. 208/2015, cu modificările și completările ulterioare, primarii au obligația de a asigura accesibilitatea localurilor de vot, conform metodologiei aprobate prin hotărâre a Autorității Electorale Permanente.

Etica activității membrilor secției de votare

Etica se aplică și în cazul experților electorali, al operatorilor de calculator și al membrilor desemnați de către partidele politice să facă parte din birourile secțiilor de votare. În îndeplinirea atribuțiilor ce le revin, membrii birourilor electorale exercită o funcție ce implică autoritatea de stat. Exercițarea corectă și imparțială a funcției de membru al biroului electoral este obligatorie. Nerespectarea acestei obligații atrage răspunderea contravențională sau penală, după caz⁸.

În vederea asigurării unui climat de etică în cadrul secțiilor de votare, Autoritatea Electorală Permanentă acreditează observatori interni, desemnați de către asociații sau fundații care desfășoară activități de apărare a democrației și a drepturilor omului, reprezentanți ai instituțiilor mass-media românești, observatori internaționali, desemnați de către organizații străine sau internaționale pentru observarea alegerilor ori invitați de către autoritățile române, și reprezentanți ai instituțiilor mass-media străine⁹.

Președintele biroului electoral al secției de votare sau, în lipsa acestuia, locțiitorul este obligat să primească și să înregistreze orice sesizare scrisă cu privire la nereguli produse în timpul procesului de votare, înaintată de membri ai biroului electoral al secției de votare, candidați, observatori acreditați, reprezentanți acreditați ai presei scrise, radioului și televiziunii, români și străini, ori alegători prezenți în secția de votare pentru exercitarea dreptului de vot¹⁰.

⁵ Art. 65 alin. (5) din Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente

⁶ Art. 2 alin. (2) din Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente

⁷ Art. 85 alin. (10) din Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente

⁸ Art. 7 alin. (3) din Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente

⁹ Conform art. 89 din Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente

¹⁰ Art. 85 alin. (9) din Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferență!

Instrumente Structurale
2014-2020

În afară de membrii biroului electoral al secției de votare, de candidați, delegați și de observatori acreditați, nicio altă persoană nu poate staționa în locurile publice din zona de votare sau în localul de vot mai mult decât timpul necesar pentru votare¹¹.

Norme de conduită etică și profesională a membrilor birourilor electorale:

- ❖ membrii birourilor electorale trebuie să respecte demnitatea funcției publice pe care o exercită;
- ❖ activitatea, soluțiile propuse și deciziile membrilor birourilor electorale trebuie fundamentate pe dispoziții legale și pe argumente tehnice;
- ❖ în relațiile cu ceilalți membri ai biroului electoral, precum și cu alegătorii, candidații și persoanele acreditate, membrul biroului electoral trebuie să aibă un comportament bazat pe respect, bună-credință, corectitudine și amabilitate, fiindu-i interzise manifestările indecente și comportamentul fizic, verbal sau nonverbal prin care se încalcă principiul bunei-credințe;
- ❖ în exercitarea funcției de membru într-un birou electoral trebuie să aibă o atitudine conciliantă și să evite generarea conflictelor datorate schimbului de păreri;
- ❖ membrii birourilor electorale trebuie să se asigure că procedurile și deciziile/hotărârile birourilor electorale sunt publice și accesibile tuturor cetățenilor, candidaților și persoanelor acreditate;
- ❖ orice întâmpinare sau contestație privind posibile nereguli electorale trebuie să fie analizată imparțial și într-un mod transparent;
- ❖ membrii birourilor electorale trebuie să ofere asistență și îndrumare adecvată alegătorilor, inclusiv celor cu nevoi speciale, pentru a se asigura că toți cetățenii pot să își exercite dreptul la vot în mod eficient;
- ❖ membrii birourilor electorale trebuie să asigure corectitudinea și integritatea procesului electoral, prevenind orice manipulare sau influențe externe.
- ❖ membrii birourilor electorale trebuie să asigure confidențialitatea datelor cu caracter personal pe care le prelucrează, iar prelucrarea și păstrarea acestora trebuie să o realizeze cu respectarea RGDP
- ❖ membrii birourilor electorale sunt responsabili pentru asigurarea corectitudinii procesului de votare, numărătoarea voturilor și publicarea rezultatelor și trebuie să realizeze toate aceste activități în mod deschis și transparent.
- ❖ membrii birourilor electorale au obligația de a participa la activitatea biroului electoral, încălcarea acestei obligații atrăgând sancționarea contravențională.

6.2. Transparența

În sistemul electoral românesc, transparența ocupă un rol important. La nivel instituțional, transparența decizională este asigurată, prin publicarea, pe site-ul instituției a tuturor proiectelor de acte normative, precum și a raportului anual privind respectarea Legii nr. 52/2003.

De asemenea, accesul cetățenilor la informațiile de interes public este garantat, prin respectarea Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public. Accesul la aceste informații se realizează din oficiu sau la cererea oricărei persoane interesate.

În urma formulării solicitărilor de informații de interes public de către cetățeni sau jurnaliști, Autoritatea oferă informațiile de interes public în mod transparent, în conformitate cu termenile legale.

¹¹ Art. 84 alin. (14) din Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

Transparența finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale

Transparența veniturilor și a cheltuielilor este un principiu de bază al finanțării activității partidelor politice și a campaniilor electorale, alături de principiul legalității, principiul egalității de șanse, principiul independenței partidelor politice și a candidaților față de finanțatori și principiul integrității competiției politice și electorale¹².

Situația veniturilor și a cheltuielilor partidelor politice este transparentă, fiind publicată pe platforma www.finantarepartide.ro.

Transparența datelor privind prezența la vot

În ziua alegerilor, cetățenii au acces neîngrădit la datele privind prezența la vot în toate secțiile de votare din țară și din străinătate. SIMPV transmite în timp real prezența la urne care este publicată pe platforma www.prezenta.roaep.ro.

Platforma generează automat statistici urmărind indicatorii de vârstă, gen și mediu pentru fiecare județ, unitate administrativ-teritorială, localitate și secție de vot. De asemenea, toate procesele-verbale de constatare a rezultatelor votării din fiecare secție de votare sunt fotografiate, centralizate electronic și făcute disponibile publicului în timp real, prin intermediul platformei www.prezenta.roaep.ro.

6.3. Integritatea

Noțiunea de integritate provine din limba latină, din cuvântul *integer* care înseamnă întreg, complet. Aceasta subliniază sensul dreptății, al verticalității și al consecvenței comportamentului omului în societate.

Integritatea proceselor electorale este strâns legată de legalitatea operațiunilor, imparțialitatea personalului implicat în organizarea și desfășurarea scrutinelor și răspunsul acestora la potențiale riscuri de corupție asociate alegerilor.

6.3.1. Corupția: fapte, cauze, efecte

Una dintre cele mai uzitate definiții este cea furnizată de către organizația non-guvernamentală Transparency International, ce are ca scop prevenirea fenomenului corupției și promovarea transparenței, responsabilității și a integrității la nivel internațional, prin activități de cercetare, documentare, informare, educare și sensibilizare a opiniei publice. Potrivit acesteia, corupția reprezintă folosirea abuzivă a puterii încredințate, în scopul satisfacerii unor interese personale sau de grup¹³.

Există multe **forme și modalități** în care corupția se poate manifesta, printre care amintim:

1. **Luarea de mită (corupția pasivă)** - acceptarea de bani, cadouri sau alte avantaje în schimbul unor favoruri sau privilegii ilegale (*art. 289 din Codul Penal*).
2. **Darea de mită (corupția activă)** - acordarea de bani, cadouri sau alte avantaje în schimbul unor favoruri sau privilegii ilegale (*art. 290 din Codul Penal*).
3. **Traficul de influență** - folosirea influenței sau puterii personale pentru a obține favoruri sau avantaje în beneficiul propriu sau al altor persoane (*art. 291 din Codul Penal*).
4. **Cumpărarea de influență** - solicitarea, oferirea sau acordarea de bani ori alte foloase, pentru sine sau pentru altul, direct ori indirect, unei persoane care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public, pentru a-l determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri (*art. 292 din Codul Penal*).
5. **Folosirea funcției pentru favorizarea unor persoane** - fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act prin care s-a obținut un folos

¹² Conform art. 1 din Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale

¹³ Transparency International, How do you define corruption?, <https://www.transparency.org/what-is-corruption#define>

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

patrimonial pentru sine, pentru soțul său, pentru o rudă ori un afin până la gradul II inclusiv, cu excepțiile prevăzute de lege (*art. 301, alin (1) din Codul Penal*).

6. **Infraacțiuni de corupție și de serviciu comise de alte persoane** - dispozițiile art. 289-292, 295, 297-300 și art. 304 din Codul Penal privitoare la funcționarii publici se aplică în mod corespunzător și faptelor săvârșite de către sau în legătură cu persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice prevăzute la art. 175, alin. (2) ori în cadrul oricărei persoane juridice (*art. 308 din Codul Penal*).
7. **Fraudarea votului** - manipularea rezultatelor electorale pentru a obține un avantaj nelegitim în alegeri.

6.3.2. Incompatibilități

Problematika incompatibilităților este reglementată de Legea nr. 176/2010, cu modificările și completările ulterioare, privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative și Legea nr. 161/2003, cu modificările și completările ulterioare, privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, cu modificările și completările ulterioare, coroborat cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 1269/2021 privind aprobarea Strategiei Naționale Anticorupție 2021-2025 și a documentelor aferente acesteia.

Pentru a evita confundarea conflictelor de interese cu incompatibilitățile este necesar să avem în vedere faptul că *dacă, pentru existența unui conflict de interese persoanele publice trebuie să ia o decizie care să influențeze un interes personal, pentru a se afla într-o situație de incompatibilitate un oficial public nu trebuie să ia nicio decizie, fiind suficient faptul că exercită concomitent două sau mai multe funcții al căror cumul este interzis de lege.*

Incompatibilitatea este incidentul de integritate care constă în deținerea/exercitarea unei funcții/calități publice simultan cu deținerea/exercitarea unei alte funcții/calități din domeniul public sau privat, al căror cumul este interzis de lege. Legislația națională în vigoare stabilește situațiile de incompatibilitate pentru mai multe categorii de persoane care exercită funcții sau demnități publice.

Agenția Națională de Integritate se ocupă de colectarea, monitorizarea și verificarea declarațiilor de avere și interese, în vederea identificării incompatibilităților, conflictelor de interese și averilor nejustificate.

În ceea ce privește procesul electoral, menționăm că persoanele desemnate pentru a face parte din aceste structuri cu rol în desfășurarea proceselor electorale trebuie să **cunoască cu strictețe prevederile legale aplicabile**, să adopte o **conduită ireproșabilă din punct de vedere etic** în activitatea desfășurată, să aibă **acțiuni transparente și conforme cu dispozițiile legale**, să cunoască **bine regimul incompatibilităților și al conflictului de interese** și să ia toate măsurile rezonabile pentru evitarea oricăreia dintre aceste situații. Nu în ultimul rând, acestea trebuie să **poată identifica și reclama orice faptă de corupție** ajunsă la cunoștința lor.

Exercitarea corectă și imparțială a funcției de membru al biroului electoral este obligatorie.

Nerespectarea acestei obligații atrage răspunderea contravențională sau penală, după caz.

Nicio persoană nu poate fi, în același timp, membru a două sau a mai multor birouri sau oficii electorale constituite la aceleași alegeri. Pentru motive întemeiate, apreciate de la caz la caz, reprezentanții partidelor politice sau organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale care participă la alegeri în birourile electorale pot fi înlocuiți, în condițiile legii.

6.4. Reguli de conduită și proceduri de urmat

Respectarea regulilor de conduită reprezintă o condiție importantă a consolidării climatului de încredere și respect reciproc între cetățeni și întreg personalul implicat în procesul electoral.

UNIUNEA EUROPEANĂ

În conformitate cu prevederile legale aplicabile, menționăm următoarele reguli de conduită și proceduri de urmat pe parcursul perioadei de votare:

- îndeplinirea sarcinilor de lucru cu respectarea Constituției, a legilor țării, precum și a normelor interne aplicabile, a buletinelor informative, a culegerilor de acte normative și de practică a birourilor electorale;
- îndeplinirea sarcinilor de lucru cu profesionalism, responsabilitate, competență, eficiență, corectitudine și conștiinciozitate;
- îndeplinirea sarcinilor de lucru cu imparțialitate și independență;
- adoptarea unei atitudini obiective și neutre față de orice interes personal sau extraprofesional;
- îndeplinirea sarcinilor de lucru cu integritate, fără a solicita sau accepta, direct sau indirect, pentru sine sau pentru alții, avantaje sau beneficii;
- respectarea prevederilor legale cu privire la conflictele de interese și regimul incompatibilităților;
- folosirea timpului de lucru, precum și bunurile aparținând autorității sau instituției publice numai pentru desfășurarea activităților aferente sarcinilor atribuite;
- în situația în care există riscul iminent al producerii unor abateri de la principiile și standardele de conduită etică și integritate, persoana care a sesizat, semnalează în mod amiabil faptul că adoptarea în practică a acelei conduite reprezintă o încălcare a principiilor sau/și standardelor de conduită și îndrumă adresarea către personalul specializat;
- respectarea modului de delimitare a secțiilor de votare, de stabilire a localurilor de votare și a sediilor birourilor electorale;
- asigurarea permanentă a secțiilor de votare cu dotările specifice: urne și cabine tipizate, ștampile, tușiere, recipiente pentru transportul buletinelor de vot;
- se asigură confidențialitate asupra datelor cu caracter personal prelucrate;
- asigurarea egalității de tratament a cetățenilor.

7. BUNE PRACTICI

7.1. Utilizarea standardelor electorale internaționale - Manualul Consiliului Europei pentru organizațiile civile

Dreptul la alegeri libere este garantat prin Convenția europeană a drepturilor omului. Obiectivul Consiliului Europei este de a asigura o înțelegere comună a tuturor principiilor care califică alegerile drept „libere și corecte” în conformitate cu standardele democratice, standarde pe deplin aplicate în cadrul tuturor alegerilor din spațiul Consiliului Europei. Consiliul Europei, prin intermediul instituțiilor și organismelor precum Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Adunarea Parlamentară, Comisia pentru democrație prin drept (Comisia de la Veneția) și Consiliul pentru alegeri democratice, Grupul statelor împotriva corupției și Divizia de asistență electorală, joacă un rol esențial în formarea patrimoniului electoral și a standardelor Europei.

Observarea alegerilor joacă un rol important deoarece asigură evidența desfășurării organizării adecvate sau inadecvate a procesului electoral. Există trei categorii distincte de observatori: observatori naționali care susțin un anumit partid sau candidat, observatori naționali care nu susțin vreun partid sau candidat concret, observatori internaționali.

7.2. Codul bunelor practici în materie electorală - Comisia Europeană pentru democrație prin drept (Comisia de la Veneția)

Cele cinci principii fundamentale, care stau la baza patrimoniului electoral european sunt *sufragiul universal, egal, liber exprimat, secret și direct*. Mai mult decât atât, alegerile trebuie organizate în mod regulat.

UNIUNEA EUROPEANĂ

7.3. Bune practici în organizarea și desfășurarea proceselor electorale

Principiile fundamentale ale sistemului electoral pot fi garantate numai dacă anumite condiții-cadru sunt respectate:

- Respectarea drepturilor fundamentale ale omului și, în special, a libertății de exprimare, de reuniune și de asociere.
- Legea electorală trebuie să se bucure de o anumită stabilitate, ca să nu apară ca fiind obiectul unei manipulări partizane.
- Un număr de garanții procedurale trebuie să fie îndeplinite, în special privind organizarea scrutinului.

8. PRINCIPII ORIZONTALE

8.1. Dezvoltarea durabilă

Principiile orizontale privind dezvoltarea durabilă și egalitatea de șanse și tratament reprezintă premise pentru o creștere economică bazată pe inovare, incluziune socială și sustenabilitate, cele două principii fiind de altfel complementare. Egalitatea de șanse stă la baza unui sistem social stabil și sustenabil, iar dezvoltarea durabilă presupune asigurarea unui nivel decent de trai pentru generația actuală, fără a neglija nevoile generațiilor următoare.

Dezvoltarea durabilă urmărește astfel îmbunătățirea continuă a calității vieții pentru generațiile prezente și viitoare prin crearea unor comunități sustenabile, capabile să gestioneze și să folosească resursele în mod eficient și să valorifice potențialul de inovare ecologică și socială al economiei în vederea asigurării prosperității, protecției mediului și coeziunii sociale.

În toate activitățile aferente procesului electoral este de interes a se adopta acțiuni pozitive care să determine respectarea principiilor egalității de șanse și al dezvoltării durabile.

8.1. Egalitatea de șanse și tratament

Egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați reprezintă un principiu fundamental al drepturilor omului cu o largă aplicare în diferite domenii. Desfășurarea de alegeri democratice nu este posibilă decât cu condiția respectării drepturilor omului, în special a libertății de exprimare și libertății presei, libertății de a circula pe teritoriul țării, libertății de întrunire și libertății de asociere pentru scopuri politice, inclusiv fondarea partidelor politice.

Egalitatea de șanse este principiul prin care se urmărește combaterea inegalității de șanse și asigurarea participării depline a fiecărei persoane la viața economică, politică și socială, fără deosebire de origine etnică, sex, religie, vârstă, dizabilități sau orientare sexuală, fiindu-i subsumate principiile egalității de gen, nediscriminării, accesibilității persoanelor cu dizabilități.

8.1.1. Acces la funcțiile publice fără discriminare în funcție de gen

Documente legislative și non-legislative asumate de Uniunea Europeană consacră egalitatea de gen ca un principiu fundamental al Uniunii Europene, subliniind că o participare echilibrată pe criterii de gen la deciziile majore adoptate în domeniile politic și social este vitală pentru dezvoltarea unei reale democrații și contribuie la creșterea economică. Abordarea problematicii egalității de gen în materie de ocupare a forței de muncă evidențiază necesitatea promovării în mod egal a bărbaților și femeilor pe piața muncii, precum și în ocuparea posturilor de conducere, ca și garanție a asigurării echității sociale și performanței economice care să conducă la creșterea participării sociale a femeilor la toate nivelurile.

România, în calitate sa de stat membru al Uniunii Europene, și-a asumat garantarea și promovarea principiului egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați prin transpunerea lui în Constituție, dar și în legislația națională (Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, cu modificările și completările ulterioare).

8.1.2. Acces la procesul electoral pentru toate categoriile de alegători, inclusiv cei cu dizabilități

Dreptul de vot reprezintă unul dintre drepturile fundamentale ale cetățenilor, care susține participarea civică și procesul democratic din fiecare țară. Declarația universală a drepturilor omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prevede că „*Orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin reprezentanți liber aleși*”, iar Carta socială europeană (revizuită) garantează în mod explicit pentru persoanele cu dizabilități „*exercitarea efectivă a dreptului la autonomie, la integrare socială și la participare în viața comunității*”.

UNIUNEA EUROPEANĂ

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

Titlul proiectului:

**DIGI-EMB - Digitalizare pentru creșterea nivelului transparenței eticii și integrității
activităților de management electoral și finanțare a partidelor politice și a campaniilor
electorale**

Cod SIPOCA 1270

Cod MySMIS 2014+ 157961

Denumirea beneficiarului:

Autoritatea Electorală Permanentă

Data publicării: februarie 2024

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția
Uniunii Europene sau a Guvernului României

Material distribuit gratuit